

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада 23.073.017 Центральноукраїнського національного технічного університету Міністерства освіти і науки України, м. Кропивницький, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на підставі прилюдного захисту дисертації на тему: «Адаптивні методи прогнозування в системі управління економічною безпекою підприємства» за спеціальністю 051 «Економіка».

08 липня 2026 року

Щепка Олександр Віталійович 1995 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2018 році Приазовський державний технічний університет за спеціальністю «Менеджмент», а також Маріупольський державний університет за спеціальністю «Правознавство»

31 жовтня 2022 року Щепка Олександр Віталійович був аспірантом очної форми навчання за рахунок коштів державного бюджету з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» кафедри економіки підприємства Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет», з 10 березня 2026 року до цього часу аспірант кафедри маркетингу та економічної теорії Центральноукраїнського національного технічного університету.

Робота виконувалася Державному вищому навчальному закладі «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро та у Центральноукраїнському національному технічному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Кропивницький.

Наукові керівники – доктор економічних наук, професор, ректор Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет» **Хаджинова Олена Вікторівна** та доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри маркетингу та економічної теорії Центральноукраїнського національного технічного університету **Жовновач Руслана Іванівна**

Здобувач має 17 наукових публікацій за темою дисертації, з яких 2 статті в зарубіжних виданнях, що індексуються в Scopus та 7 статей у наукових фахових виданнях України, зокрема:

1. Zherlitsyn D., Kravchenko M., Mints O., Kolodiziev O., Khadzhynova O., **Shchepka O.** Econometric and Python-Based Forecasting Models for Global Market Price Prediction Under Economic Security Conditions. *Econometrics*. 2025. Vol. 13, No. 4. Article 52. DOI: <https://doi.org/10.3390/econometrics13040052>
URL: <https://www.mdpi.com/2225-1146/13/4/52>
(Scopus, Q3)

2. Mints O., Kolodiziev O., Khadzhynova O., Krupka M., Demchyshak N., **Shchepka O.**, Sidelov P., Zaplatynskiy M. Detection of the impact of technology maturity on investment activity in the industry using the example of FinTech. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. 2026. Vol. 2, No. 13 (140). P. 62–72. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2026.356116>
URL: <https://journals.uran.ua/eejet/article/view/356116/345067>
(Scopus, Q3)
3. Бойко О.В., Гаврилова Н.В., **Щепка О.В.** Економічні та фінансові ризики діяльності корпоративних інтегрованих структур у контексті розвитку безпекового і маркетингового менеджменту інтеграційних процесів. Управління економікою: теорія та практика. Чумаченківські читання: зб. наук. праць. Київ, 2023. С. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2023.49-58>
URL: <https://www.chumachenko-readings.org/download/2023/04-Boiko.pdf>
4. Хаджинова О.В., Жовновач Р.І., **Щепка О.В.** Забезпечення економічної безпеки виробничого підприємства у цифровому середовищі. Центральнотукаїнський науковий вісник. Економічні науки. 2024. Вип. 12(45). С. 224–235. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).224-236](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).224-236)
URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/6dd5f1dd-913a-4cb7-8e4e-6e759f8253b3/content>
5. **Щепка О.В.**, Сало С.О., Григiр С.І. Напрямки підвищення рівня економічної безпеки підприємств під впливом цифровізації та адаптивного управління. Економічний вісник Донбасу. 2024. № 1–2(75–76). С. 98–102. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2\(75-76\)-98-102](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-1-2(75-76)-98-102)
URL: <https://www.evd-journal.org/download/2024/1-2/13-Schepka.pdf>
6. **Щепка О.В.**, Сало С.О., Савенчук І.С. Економічна безпека підприємства на засадах адаптації до викликів цифрового середовища. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2024. Вип. 1(31). С. 176–187. DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-1\(31\)-014](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2024-1(31)-014)
URL: <https://visnyksura.com.ua/storage/media/1wSxhH50o8m5SapZX2qg4nycWTynyiZUr82XlPc5.pdf>
7. Мінц О.Ю., Хаджинова О.В., **Щепка О.В.** Методи прогнозування реалізації металопродукції на локальних ринках як компонент економічної безпеки підприємств. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2025. № 38(66). С. 79–85. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-38\(66\)-79-85](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-38(66)-79-85)
URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/4360/4005>
8. Ус Г.О., Солодкий Д.С., **Щепка О.В.** Національні та міжнародні виміри економічної чутливості, що забезпечують економічну безпеку в контексті глобальної геоекономічної конкуренції. Вісник економічної науки України. 2025. № 1(48). С. 33–38. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).33-38](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).33-38)
URL: <https://www.venu-journal.org/download/2025/1/09-U.s.pdf>
9. Хаджинова О.В., Щепка О.В. Концепція адаптивного прогнозування в системі економічної безпеки підприємства. Успіхи і досягнення у науці. 2026.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. **ШАЛІМОВА Наталія Станіславівна**, доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Центральноукраїнського національного технічного університету.

Без зауважень.

2. **ЖАДЬКО Костянтин Степанович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та економіки підприємства Університету митної справи та фінансів

Є зауваження, зокрема:

– Концепція передбачає організаційно-практичний рівень (рис. 1.4, п. 1.3), однак його фактичне втілення на аналізованому підприємстві не проілюстровано. Не зрозуміло, як саме адаптивний контур інтегровано в систему управління ПрАТ «Дніпровський металургійний завод» і яким є розрахунковий економічний результат від його впровадження? Бажано проілюструвати практичну реалізацію цього рівня, включаючи його системну інтеграцію в контур управління підприємством та кількісну оцінку отриманого ефекту.

– Поділ прогнозування на локальний та глобальний рівні (рис. 1.3, п. 1.3) обґрунтовано силою впливу підприємства на ринок, проте економічний критерій віднесення конкретного фактору до того чи іншого контуру конкретизовано не повністю – наприклад, ціни на енергоносії формуються глобально, а в планування входять локально. Як у такому разі однозначно класифікувати фактор? Доцільно чіткіше задати економічну основу розмежування.

– У матриці стратегічного управління економічною чутливістю підприємства (табл. 3.24, с. 164) за конфлікту критеріїв приписано завжди обирати найвищий за жорсткістю стратегічний рівень серед тих, чиї умови виконуються. Це систематично змушує підприємство до надмірного резервування й хеджування, що негативно впливає на показники рентабельності та послаблює іншу грань економічної безпеки. Чи є такий вибір економічно оптимальним? Тому процедура вибору стратегічного рівня економічної чутливості потребує подальшого обґрунтування.

– За застосування порогів до глобальної панелі (п. 3.2, с. 149) вісімнадцять із двадцяти одного ряду потрапляють у зону низької чутливості й жоден – у високу чи критичну. Наскільки адекватною є запропонована типологія для зовнішнього контуру, якщо її верхні рівні фактично активуються майже виключно локальним ринком та найволатильнішими акціями?

– Автор в п. 1.1 посилається на низку сучасних праць (А. Штангрет, В. Прохорова, О. Чернишов, О. Ілляш та ін.), що вже розвивають антисипативно-адаптивне управління економічною безпекою та роль прогнозування. Що саме додає авторське уточнення визначення економічної безпеки підприємства понад ці наявні динамічні дефініції? Доцільно різкіше окреслити цей внесок, аби

«подальший розвиток» поняття був чітко відмежований від уже відомих результатів.

– Модель технологічної зрілості Gartner Hype Cycle (п. 1.2, с. 45–47) застосовується переважно для високотехнологічних, насичених нематеріальними активами секторів. Для традиційного металургійного виробника в дисертації аргументовано її прив'язку до ESG/Greentech та CBAM, проте економічну вагу сигналу технологічної зрілості порівняно з домінуючими ціновими ризиками (сировина, енергоносії, валюта) не оцінено. Яке місце цей сигнал посідає серед фактичних пріоритетів економічної безпеки підприємства? Бажано це визначити.

3. КАЛІНІН Олександр Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Є зауваження, зокрема:

– Введення аналітично-прогностичної складової розширює класичну модель функціональних складових економічної безпеки підприємства до восьми (Визначення 1.2, с. 31). Робота критикує «систематичне ігнорування» цієї складової, проте не розкриває практичного наслідку для усталеної методики інтегральної оцінки економічної безпеки. З роботи незрозуміло, з якою вагою новий компонент входить до інтегрального показника та чи змінює він оцінений рівень безпеки.

– Запропонована концепція адаптивного прогнозування передбачає постійне переоцінювання моделей, щомісячне перенавчання та функціонування окремої аналітичної ланки (п. 1.3, п. 3.3), що означає помітні організаційні й ресурсні витрати. Водночас у роботі питання вартості підтримки адаптивного контуру та її співвідношення з очікуваною економічною вигодою не висвітлено. Чи є запровадження такого контуру економічно виправданим, зокрема для невеликих підприємств? Доцільно розкрити це питання.

– Єдиний обчислювальний сценарій і єдину метрику прогнозовної невизначеності MAPE (п. 2.1) застосовано однаково як до локальних обсягів реалізації (операційні рішення) так і до глобальних цін (стратегічні рішення), хоча економічна «ціна помилки» для них є принципово різною. Визиває сумнів, чи правомірно вважати прийнятну точність і економічну вагу прогнозу універсальними. На наш погляд, запропонований підхід виграв би від урахування того, що вони залежать від економічної ціни відповідних управлінських рішень.

– Формалізований сценарій передбачає повну автоматизацію вибору прогнозовної конфігурації за критерієм мінімальної похибки (п. 2.1). У контексті управління підприємством така автоматизація може конфліктувати з потребою відповідальності менеджера та економічної інтерпретації того, чому обрано саме цей прогноз. Доцільно пояснити, як автоматичний відбір поєднується з управлінським контролем.

– Порогові значення для визначення стратегії управління економічною чутливістю (табл. 3.22, с. 157) задано абсолютними константами, тоді як саму типологію проголошено адаптивною. Виникає питання: у який спосіб реалізується адаптивність, якщо межі рівнів залишаються фіксованими незалежно від зміни загального рівня невизначеності середовища?

4. АНДРОЩУК Ілона Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету.

Є зауваження, зокрема:

– Емпіричну перевірку запропонованого інструментарію на локальному рівні виконано на даних одного підприємства (ПрАТ «Дніпровський металургійний завод») і однієї галузі, тоді як сам інструментарій позиціонується як універсальний, а матриця стратегічного управління чутливістю (табл. 3.24) – як масштабована «рівною мірою для малого підприємства та великого холдингу». На наш погляд, для підтвердження такого узагальнення доцільно або апробувати інструментарій хоча б на одному-двох підприємствах іншого галузевого профілю, або конкретизувати межі його застосовності, обмеживши їх сферою експортно-орієнтованої металургії.

– Головною перевагою стратегічної типології управлінських відповідей (табл. 3.22) автор обґрунтовано вважає те, що межі між рівнями реагування спираються на об'єктивно вимірюваний показник МАРЕ, а не на суб'єктивні експертні оцінки. Водночас самі порогові значення (8 %, 15 %, 25 %), як і норми резервів у матриці (табл. 3.24: 10–15 %, 15–20 %, ≥ 20 %), задано без розрахункового обґрунтування. Доцільно прив'язати ці значення до економічних критеріїв – наприклад, до вартості помилки прогнозу чи рівня операційної маржі підприємства – або навести оцінку їх стійкості до варіювання.

– Запропонований механізм адаптивного прогнозування передбачає постійне переоцінювання моделей, щомісячне перенавчання та функціонування окремого центру аналізу прогнозів і управління ризиками. Для підприємства це означає відчутні організаційні та ресурсні витрати, особливо для суб'єктів малого бізнесу, на які поширюється запропонована матриця. На наш погляд, доцільно оцінити співвідношення витрат на підтримку такого контуру з очікуваним економічним ефектом.

– У матриці стратегічного управління (табл. 3.24) за розбіжності критеріїв (ПН, КСЗ, ЗТЗ) запропоновано застосовувати принцип максимальної обережності, тобто обирати найжорсткіший зі стратегічних рівнів. Таке правило систематично спонукає підприємство до надлишкового резервування, що іммобілізує оборотний капітал і знижує рентабельність, тобто певною мірою послаблює іншу грань економічної безпеки. Доцільно додатково обґрунтувати цей вибір або розглянути зважений критерій поєднання показників.

– Доповнення переліку підходів моделлю Gartner Hype Cycle спирається на комерційні (платні) дані та аналітику, тоді як решта інструментарію свідомо побудована на відкритих джерелах і відкритому програмному забезпеченні

(Python) задля відтворюваності та можливості аудиту. Виникає певна суперечність між задекларованою відкритістю методики й залученням пропріетарного джерела. Доцільно пояснити, у який спосіб підприємство (особливо невелике) практично й економічно доступно отримуватиме цей сигнал.

5. БУГАЄВА Марія Вікторівна, кандидат економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та ГРС Центральноукраїнського національного технічного університету.

Є зауваження, зокрема:

– Запропонована п'ятирівнева концепція (с. 56-58) замикається через єдиний параметр – прогнозу невизначеність (МАРЕ), якому фактично відведено роль інтегрального вимірника стану безпеки. Водночас економічна безпека підприємства, за авторським визначенням, є багатовимірною категорією. Виникає питання: чи достатньо точності прогнозу як інтегрального індикатора безпеки і яким є економічний механізм, що пов'язує зниження похибки прогнозу зі зміною фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності підприємства? Бажано глибше розкрити цей зв'язок, щоб показник МАРЕ був обґрунтованим індикатором економічної безпеки, а не лише характеристикою її інформаційної підсистеми.

– Перевагою стратегічної типології автор слушно вважає її опору на об'єктивно вимірюваний показник, а не на апріорні та експертні оцінки, властиві традиційним ризик-менеджерським класифікаціям. Проте самі межі рівнів (8 %, 15 %, 25 %) та норми резервів виглядають заданими експертно. Чи не нівелює це задеклароване розмежування з традиційними підходами?

– Розроблений інструментарій позиціонується як універсальний, а матриця управління економічною чутливістю – як масштабована для підприємств різного розміру. Наскільки правомірним є таке узагальнення з огляду на те, що емпіричну перевірку здійснено на даних однієї галузі – металургії – з її специфічною сезонністю та контрактною структурою? Бажано обговорити переносність отриманих висновків на підприємства з іншою структурою витрат і ринковими позиціями або відповідно уточнити межі узагальнення результатів.

– Авторське визначення (с. 29) трактує економічну безпеку через здатність підприємства зберігати досяжність стратегічних та операційних цілей в умовах невизначеності. Однак емпірично у роботі вимірюється переважно точність прогнозу, а не власне досяжність цілей підприємства. Як співвідноситься концептуальне визначення з вимірюваними результатами діяльності? Бажано пов'язати визначення з конкретними індикаторами досягнення цілей (наприклад, виконанням фінансових орієнтирів, відхиленням фактичних результатів від планових), щоб воно не залишалось суто декларативним.

Наталія ШАЛІМОВА